

CURIERUL CREȘTIN

ORGAN OFICIAL AL DIECEZEI DE GHERLA.

CU UN ADAOS NEOFICIAL.

Abonamentul pe un an 200 Lei. Apare de 2 ori pe lună. Inserțiuni se primesc după învoială

Partea oficială.

Peregrinaj la sf. Mănăstire dela Nicula.

Aducem la cunoștința Veneratului Cler și poporului credincios, că la sărbătoarea Adormirii Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu (Sf. Marie mare), hramul Sfintei Mănăstiri dela Nicula, precum în alți ani, așa și în anul acesta vom servi, cu ajutorul lui Dumnezeu, Sfânta Liturgie Arhierască și vom ține cuvântare poporului credincios adunat la aceea Mănăstire. Tot atunci vom face cu ajutorul Domnului și sfințire de preoți.

Onorat Frațiiile Voastre, vestind aceasta credincioșilor, să-i îndemnați ca să alerge în număr cât mai mare cu aceasta ocaziune la Sfânta Mănăstire a Niculei, pentruca acolo să cinstească pe Prea Curata Vergură Maria, și prin rugăciunile Ei să se poată împartăși de harul Atotputernicului în acest sfânt lăcaș de închinare.

Gherla, la 31 Iulie 1929.

Nr. 4393.

Chiemare la Hirotonire.

În ziua de 13 August a. c. vom face hirotonire de diaconi, iar în ziua de 15 August a. c., sărbătoarea Adormirii Prea Curatei Vergure Maria, hirotonire întru preoți.

Pentru această dată chemăm la hirotonire pe toți clericii absolvenți ai diecezei noastre, cari sunt pregătiți pentru primirea sfintei Hirotoniri.

Lăsăm tuturor Onoraților Frați preoți, să aducă aceasta la cunoștința clericilor diecezani, originari din parohia lor și ca pentru aceasta dată să se prezinte la sfânta Hirotonire.

Cei ce doresc a se hirotoni, se vor prezenta la Reședința episcopală

în ziua de 9 August a. c., la orele 9 dimineata, aducând cu sine extras din matricula botezaților și dacă sunt căsătoriți, extras de cununie, precum și certificat dela Oficiul parohial despre purtarea lor morală și socială dela ieșirea din Seminar.

Gherla, la 31 Iulie 1929.

Nr. 4391.

NUMIRI.

Clarisimul *Dr. Ioan Pavel*, este numit *profesor de Cant și Tipic* la Academia noastră Teologică din Gherla și *subprefect seminarial*.

Din șed. konz. 23 Iulie 1929.

Nr. 4262.

Clarisimul *Dr. Simeon Chișiu* este numit *spiritual* al Seminarului nostru Teologic din Gherla.

Din șed. konz. 23 Iulie 1929.

Nr. 4261.

Onoratul *Mihail Nemeș* paroh în *Vultureni* (D. Giulei) este numit *protopop onorar* cu facultatea de a purta brâu roșu.

Din șed. konz. 23 Iulie 1929.

Nr. 4246.

Onoratul *George Câmpean*, preot nou-hirotonit, este numit *administrator local*, la parohia *Băița* (D. Gherlei).

Din șed. konz. 13 Iulie 1929.

Nr. 4004.

Onoratul *Ioan Farcău*, preot nou-hirotonit, este numit *administrator local* la parohia *Păfal* (D. Sărăuadului).

Din șed. konz. 13 Iulie 1929.

Nr. 4000.

Onoratul *Ioan Rus* preot în *Găureni*, este numit *administrator local* la parohia *Mititei* (V. Rodnei).

Din șed. konz. 23 Iulie 1929.

Nr. 4256.

Drept la nouă gradație.

Toți acei preoți cari în cursul acestui an împlinesc timp de serviciu care îi îndreptățește la gradație nouă să raporteze în cursul acestei luni pentru ca să se poată cere dela Ministerul Cultelor și Artelor încuviințare ca începând cu 1. I. 1930 să se poată lua în statul de plată cu gradație nouă.

Gherla, la 2 August 1929.

Nr. 4 68.

Plătirea impozitului global.

În referire cu ordinul nostru Nr. 3650 din 23 Iunie a. c. prin această provocăm din nou pe toți On. în Hristos frații preoți ca să-și plătească impozitul global și pe timpul 1. VII—30 IX. a. c. și *urgent* să ne înainteze chitanțele de plătire. Termenul de primire a chitanțelor este 15 August a. c. Observăm că fără aceste chitanțe nu se pot înainta statele de plată la Ministerul Cultelor și Artelor, pentru ordonanțare. Așa că pentru întârzierea unui singur preot va întârzia salarul tuturor.

Gherla, la 2 August 1929.

Nr. 4367.

Concurs.

Postul de *econoamă* și un post de *pedagogă* dela Școala Normală diecezană de fete din Gherla se curentează cu termenul de *20 August a. c.*

Doritoarele de a fi numite la unul din aceste posturi își vor înainta cererile la acest Ordinariat până la data de mai sus, accludând actele, ce posedă. *Concurentele la postul de pedagogă trebuie să aibă diplomă de învățătoare, sau studii echivalente.*

Gherla, la 30 Iulie 1929

Nr. 3952.

Bibliografie.

În Biblioteca din Gherla, seria II. pentru popor, a apărut broșura „Adevărata Biserică a Domnului Nostu Isus Hristos“, partea II., Nr. 6 și „Canonul de rugăciune către Sfântul Iosif Logodnicul Preacuratei Fecioare Maira“, cuprinzând viața sfântului Iosif, no mai mult rugăciuni și învă-

țături către acest mare sfânt Patriarh, publicate de Reverendisimul Domn Dr. Victor Bojor, canonic.

Recomandăm aceste broșuri în atenția Onoraților Frați preoți diecezeni, pentru a le răspândi și plasa între credincioșii știutori de carte.

Răspândirea presei bune în popor este de mare importanță, pentru că, prin ea se promovează adevăratul folos sufletesc atât al credincioșilor, cari se lumnează și se întăresc în credință prin lectura cartilor bune, cât și al însuși preotului păstor sufletesc, care prin această răspândire își înlesnește foarte mult oficiul său de propovăduitor al adevărului și al cuvântului dumnezeesc

Păstorul sufletesc pătruns de însemnătatea aceasta a răspândirii presei bune, trebuie să-și formeze în aceasta direcție caz de conștiință, și prin anumiți colportori potriviți aleși dintre cucernicii și zeloșii credincioși, bărbați și femei, trebuie să se nizuiască a face totul ce-i stă în putință, pentruca poporul său credincios să ajungă la lectură bună și sănătoasă de cărți și broșuri pe cari dânsul trebuie să le procure pentru parohia sa, amăsurat împrejurărilor.

Pentruca Veneratul Cler să se pătrundă tot mai tare de aceasta mare importanță, reproducem circulara sf. preot din Italia: *Fericitul Don Bosco*, publicată de dânsul în 19 Martie 1885, despre răspândirea presei bune. — Circulara sună astfel:

„Nu stau la îndoială să proclam de dumnezeesc acest mijloc, întrucât s'a folosit de el însuși Dumnezeu spre regenerarea omului. Au fost doar cărțile inspirate, cari au adus învățătura dreaptă în lumea întregă, ne privește deci pe noi să imităm opera cerescului Tată. Cărțile bune răspândite în popor sunt unele din mijloacele potrivite de a menține împărăția Mântuitorului în atâtea suflete. Ele sunt cu atât mai necesare, cu cât impietatea și imoralitatea astăzi se folosește de această armă ca să facă mare strică-

ciune în staulul lui Isus Hristos, ca să conducă și târască la pierzare pe cei nebagători de seamă și neascultători. Deci e necesar să opunem armelor, arme. Adăugați că cartea, dacă deoparte n'are forță launtrică cu care e înzestrat cuvântul viu, de altă parte prezintă avantajii în anume împrejurări și mai mari. Cartea bună intră până și în casele unde nu poate intra preotul, e tolerată până și din partea celor răi sub formă de cadou sau suvenir. Prezentându-se nu roșește, neglijată nu se neliniștește: citită învață adevărul cu calmitate; disprețuită nu se plânge și lasă în suflet remușcarea ce uneori aprinde dorul de a cunoaște adevărul, fiind ea însăși pururea gata a-l propune. Câteodată rămâne acoperită de praf pe o masă sau într'o bibliotecă. Nimeni nu se gândește la ea. Dar vine ora singurătății sau a melancoliei, sau a durerii sufletești, sau a urâtului, sau a nevoii de distracție, sau a grijei viitorului și acest prieten credincios își depune praful, își deschide foile și se reînnoiesc întoarcerile minunate ale sf. Augustin, ale Fericitului Colombini, și a sf. Ignatie.

Curtenitor cu cei mai timizi din respect uman se întreține cu dânsii

fără de a da bănuială vre-unuia, familiar cu cei buni, e pururea gata a discuta și rezona, merge cu dânsii în orice moment și în orice loc. Câte suflete fost-au mântuite din partea cărților bune, câte păzite de greșală, câte încurajate la bine? Cel ce dăruiește o carte bună, de n'ar avea alt merit decât să deștepte un gând la Dumnezeu și-a câștigat deja un merit neasemuit înaintea lui Dumnezeu. Și totuși cu cât mai mult nu se obține. O carte într'o familie, dacă nu e citită de acela cui e destinată sau dăruită, e citită din partea fiului sau fiicei sale, a prietenului sau a vecinului. O carte într'un sat trece uneori a sute de persoane. Numai Dumnezeu știe binele ce-l produce o carte într'un oraș, într'o bibliotecă de împrumut, într'o societate de muncitori, într'un spital, dăruită drept cheazășie de prietenie“.

Publicând acestea Veneratului Cler eparhial îndemnăm din nou cu toată căldura pe toți Frații în Hristos, ca cu zel neobosit să sprijinească și să propage munca atât de binevenită a presei bune.

Gherla, la 25 Iunie 1929

Nr. 3276.

Episcop Dr. Iuliu Hossu

Episcopia română unită de Oradea-mare

Nr. 2. 05—1929.

Concurs pentru 30 locuri gratuite în Internatul de fete din Beiuș.

Dorind, ca la cât mai multe eleve române unite meritoase să le dăm posibilitatea de a se împărtăși în creșterea religioasă morală, ce se dă elevelor din Internatul nostru de fete din Beiuș de sub conducerea sursurilor Notre Dame, pentru anul școlar 1929/30 publicăm concurs pentru câte 10 locuri gratuite de fiecare din clasele superioare (V. VI. VII.) liceale cu următoarele condițiuni.

1. Pot concura numai eleve:

- a) române unite;
- b) cari au absolvat la oricare liceu din Țară una din clasele IV. V. VI. cu media cel puțin 8 și cari în anul școlar 1929/30 își vor urma studiile în clasele V. VI. VII. dela liceul nostru de fete din Beiuș;

2. Cererile provăzute cu extras matricular de botez, cu certificat școlar și certificat medical, Ni-se vor înainta până cel mult în 10 August crt.

Oradea, șed. konz. 11 Iulie 1929.

Dr. Valeriu Traian Frențiu
Episcop român unit.

Partea neoficiala.

văd. Clara Maniu n. Coroian

În 29 Iulie a. c. s'a stins în cas-telul modest de pe „Dealul Țarinei” din Bădăcini venerabila matroană, fiică a Sălăgiului, văd. *Clara Maniu n. Coroian* mama Domnului Iuliu Maniu, preșe-dintele Consiliului de Miniștri.

Vestea morții — deși în ultimul timp era de prevăzut, că nu va în-târzia multă vreme — pătrunzând cu iuțeala fulgerului, a fost primită cu adânci regrete nu numai în Ardeal, unde venerabila defunctă, „*Mama Sălă-gănilor*”, era pretutindeni cunoscută și iubită, ci a umplut de doliu Țara întreagă, care și-a trimis la înmormân-tare elita societății sale din toate pla-riurile ei. O mulțime de coroane — între cari am văzut și coroana M. S. Reginei Maria și a A. S. R. Princi-pesă-Mamă Elena — au împodo-bit catafalcul defunctei și camera, în care a fost acesta ridicat.

Actul înmormântării a fost pontifi-cat Miercuri, în 31 Iulie a. c., a orele 2 d. m. de Prea Sfinția Sa Părintele Episcop *Dr. Iuliu Hossu* al Gherlei, înconjurat fiind de Revendisimii Domni: Grigore Pop, canonic, Emil Bran, vi-carul Sălăgiului, Grațian Flonta, arhi-hidiacon în Cățel, Protopopii, Tr. Gher-man inspector la Instrucție, A. Bălibanu din Unimăt, A. Coste din Ceheiu, A. Dragoș din Siciu, I. Nemeș din Hurez, V. Pop, L. Sima, și alți 23 de preoți. Au diaconizat păr. protopop Traian Trufașiu și Dr. Virgil Bălibanu secretar.

La sfârșitul prohodului, la care a asistat o imensă mulțime de dignitari, — miniștri, secretari de Stat, prefecti etc. — intelectuali și țărani, Prea Sfin-

ția Sa Episcopul a ținut o foarte fru-moasă cuvântare, reliefând în cuvinte elogioase vredniciile adormitei în Dom-nul, care — creștină bună și româncă de model: *adevărat simbol al ro-mâncei-creștine* — a făcut din casa sa, leagănul credinței și al iubi-rei de neam. Ceara mângăierea fami-liei adânc indoliată prin apologia eter-nității vieții de dincolo de uormânt, de unde marele Spirit al văduvei Clara c. Maniu, va veghea asupra scumpilor Săi și a Țării întregi și unde, în Domnul, cu toți ne vom re-vedea. Înălțătorul panegiric, rostit de Arhiereu, în repetite rânduri a stors lacrimi din ochii imensului auditor, în-desuit în jurul catafalcului deschis, și chiar și din ochii Domnului *Iuliu Maniu*, ce stătea înduioșit la căpătâ-ii sicriului scumpei sale mame.

Au mai vorbit în numele guver-nului Dl *Costăchescu*, ministrul In-structiunii; în numele maturului Corp al Senatului dl *Dr. V. Moldovan*; în în numele Camerei dl *P. Ioanițescu*, deputat, în numele partidului național-țărănesc dl *Dr. G. Crișan*, deputat, iar în numele județului Sălăgiu dl *Dr. A. Aciu*, prefectul județului.

La doliul mare al venerabilei familii Maniu, la care a participat Țara în-treagă, ne asociăm și noi, trimitân-du-ne și pe calea aceasta adânc sim-țitele condoleanțe și dorind sufletului înălțat la Domnul, al marei matroane, ca dreptatea Dumnezeuască să-l așeze în rândurile aleșilor Săi din fericirea eternă.

Odihnească în pace!

Dr. V. B.

Cuvântarea Prea Sfințitului Iuliu

ținută în Senat la discuția ratificării Concordatului cu Sfântul Scaun al Romei.

— Ședința din 24 Maiu 1929. —

Credem a face deosebită plăcere onorațiilor nostri cetitori, când publicăm în cele de mai jos, strălucita cuvântare a Prea Sfințitului nostru Episcop *Iuliu*, ținută în ședința Senatului dela 24 Maiu a. c. în cursul discuțiunii asupra proiectului de lege pentru ratificarea Concordatului încheiat de către România cu Sfântul Scaun Apostolic al Romei.

Cuvântarea o dăm după notele stenografice, după cari a fost publicată și în Monitorul Oficial, — conform celor de mai jos:

*

D. Traian Bratu, președinte: D-lor senatori, întrăm în ordinea zilei. La ordinea zilei avem continuarea discuției asupra proiectului de lege pentru ratificarea concordatului. P. S. S. Episcopul Hossu, are cuvântul.

P. S. S. Iuliu Hossu, Episcopul greco-catolic român al Gherlei: D-le președinte, d-lor senatori, orice tratat în domeniul internațional, merită să fie întâmpinat cu simpatie și îmbrățișat cu căldură, când tinde să apropie sufletele popoarelor și să așeze din nou pe temelii tari ceiace a fost sdruncinat de războiul înfricoșat. Noi suntem un popor care trebuie să fim mulțumitor Proniei cerești, care ne-a hărăzit să vedem cu ochii noștri visul de veacuri: întregirea, aproape integrală, a neamului nostru, între hotarele firești. Pentru aceia am întâmpinat noi aceste tratate internaționale venite din afară, totdeauna cu căldură și cu simpatie, convinși de drepturile noastre imprescriptibile, asupra a ceiace nu este luat împrumut, și fără

de jertfe, ci constituie o moșie străbună pământul strămoșesc și sufletele fraților noștri reveniți la patria mamă.

În conștiința acestor drepturi, am întâmpinat totdeauna cu dragoste tratatele internaționale, cari au tins să așeze pacea între neamuri, cari au tins ca să dea pace Europei fără de pace: cuvintele acelea ale lui Nitti: „L'Europa senza pace“.

Am văzut, d-lor senatori, primirea caldă care s'a făcut din partea corpurilor legiuitoare tratatului Kellog, pentru a elimina războiul ca mijloc de revendicări naționale. A fost, așa zicând, o ședință solemnă pentru ratificarea aceluia tratat. Am fost noi cei dintâi cari am aderat la pactul Kellog, am fost între cei dintâi, cari împreună cu aliata Polonia, am aderat la aplicarea pactului Kellog, încă înainte de ratificarea celor 14 Puteri, a căror ratificare se cerea pentru a intra în vigoare, iscăbind tratatul dela Moscova.

Ce dovedește aceasta, decât sufletul acestui neam, împăcat cu sine și împăcat cu ceace dreptatea Dumnezeiască i-a dat, după jertfe fără nume, ca să vadă întregirea țării și a neamului, și care nu caută altceva decât pacea?

D-lor senatori s'a prezentat înaintea d-voastre, pentru a da împuternicire guvernului, ca să ratifice un tratat internațional, concordatul cu Sf. Scaun, care este capul bisericii universale, din care face parte trei milioane din fiii acestei țări, o parte covârșitoare români de sânge, o altă parte care formează minoritatea etnică.

Pentru regularea raporturilor acestor fii ai țării din punct de vedere religios în Stat, s'a încheiat acest tratat cu Sf. Scaun dela Roma, pentru a închide o chestiune care putea să fie isvor de

frământare din punct de vedere religios, neprimind așezarea definitivă.

D-lor senatori, acest înțeles cu Sf. Scaun, era necesar să se facă, fie că se făcea cu un statut, fie că se făcea prin alt contract, căruia să i-se dea alt nume, fie în urmă, ca se făcea, așa cum s'a făcut, printr'un concordat, care este calea normală istorică de acord între Sf. Scaun și țara respectivă, unde se află din credincioșii acestei biserici universale. S'a excepționat această cale în discuțiunea care s'a făcut ieri, pentru că declarațiunea pe care a citit-o I. P. S. S. Mitropolitul dela Sibiu, a fost o discuțiune în toată forma, și pe principii, și în detalii a acestui concordat, deși a declarat la urmă că se abține dela discutarea acestui proiect de lege, făcând o simplă declarațiune, totuși, această declarațiune formează o discuțiune asupra acestui proiect de lege și aceasta m'a silit să fac anumite reflecțiuni asupra acelor chestiuni, atinse în decursul acestei declarații care poate nu se ține strâns de chestiunea concordatului și eu cred, că în parte, au fost o repetare a celor cari s'au desbătut aici anul trecut, la discuțiunea legii cultelor. Eu nu aveam intențiunea ca să redeștept acele discuțiuni și pentru aceea, fiind silit să răspund, o să mă restrâng la câteva observațiuni asupra afirmațiunilor cuprinse în acea declarațiune și să arăt importanța principială a concordatului din punct de vedere național al Statului nostru.

D-lor senatori, eu vă mărturisesc, am fost cuprins de anumită mirare, când am văzut că acest tratat internațional, care ne interesează așa de aproape și care tinde să închidă o chestiune atât de importantă, ca să așeze din punct de vedere religios o minoritate religioasă care atinge aproape trei milioane, nu a fost întâmpinat cu acea simpatie și cu acea căldură pe care le-ar merita acest tratat din partea Bisericii surori. S'a rostit dela această tribună un protest formal în numele episcopatului bisericii ortodoxe, în care se arată că dacă s'ar ratifica concordatul, acel episcopat încă nu socotește chestiunea închisă și va

continua pe toate căile și prin toate mijloacele legale lupta, pentru a face ca să se denunțe acest tratat, acesta ar fi termenul: „denunțare“, așa cum se prevede și în art. 23, că se poate face cu un preaviz de 6 luni, cu toate acestea înaintea d-voastre se află un tratat de o mai mare importanță imediată, pentru că azi ne privește mai deaproape decât tratatele mai sus amintite.

Eu totdeauna am fost de convingerea că concordatul este de covârșitoare importanță și de mare folos pentru țară. Când s'a discutat în comisii și din partea minorității maghiare s'a făcut o declarațiune în numele partidului maghiar, că nu primește acest proiect de lege nici în general, nici în special, I. P. S. S. Mitropolitul Bălan dela Sibiu, a întrebat surzând: dacă d-voastre sunteți împotrivă și noi asemenea suntem împotrivă, pentru cine se face acest concordat?

Eu am răspuns spontan, fiindcă trăia această convingere în mine încă dela 1920, când s'au inițiat aceste tratative pentru încheierea concordatului: „că este de folos pentru țară“, va să zică pentru toți.

I. P. S. S. Mitropolitul Transilvaniei, Banatului și al ținuturilor ungurene locuite de români, Nicolae Bălan: Imi dați voie o întrerupere? Am zis: dacă catolicii puri îl resping, pentru cine se mai face?

P. S. S. Episcopul greco-catolic-român al Gherlei, Iuliu Hossu: Și eu am răspuns pentru cine: pentru țară.

Acest concordat care se prezintă senatului pentru ratificare, nu este o înjghebare pripită. Eu am avut fericirea în 1918 să fiu în acea delegațiune dela Alba-Iulia, care a venit la București pentru a împărtăși hotărârea Unirei pe veci cu patria mamă și a închina sufletul Ardealului Regelui tuturor românilor și marele Rege, Regele erou, a cărui pomenire va trăi neștearsă în sufletul nostru, ne-a spus: vom face concordat cu Roma. Eu nu am atins în prealabil chestiunea și nici gândul numi mergea măcar ca să aduc atunci în discuție chestia concordatului. M'am

mirat însă de informațiile cari le avea acest mare Rege în 1918. Găzduiți, așa cum am fost, strălucit și frățește găzduiți la palat, noi fericii veniți de dincolo, ne-a cercetat d. Duca, atunci ministrul instrucțiunii publice, dacă nu mă înșel, ne-a spus: ne preocupăm să facem concordatul. Această preocupare a fost și la Iași în zile grele, de a începe tratative cu Sf. Scaun. Vedeți deci, că nu este o înjghebare pripită, dinpotrivă chestiunea este bine chibzuită, îndelung cumpănită și temeinic studiată până la cel din urmă cuvânt.

Pe de altă parte, avem în fața noastră toate partidele din țară, de acord asupra utilității acestui tratat, acestui înțeles cu Sf. Scaun, căci acesta este concordatul, calea de a rezolvi definitiv chestiunea religioasă a trei milioane din fiții acestei țări. Și nu numai că sunt de acord în principiu asupra încheierii concordatului, dar au și colaborat efectiv la încheierea acestui concordat! Inițiat de primul guvern al d-lui Averescu, continuat de guvernul d-lui Ion I. C. Brătianu, reluat și terminat și iscălit în a doua guvernare averescană, desăvârșit prin declarațiunile interpretative la anumite articole din partea celui de al doilea guvern liberal, astăzi se aduce spre ratificare din partea guvernului d-lui Maniu! Și de oarece d. Iorga nu a ajuns încă să guverneze această țară, am aflat părerea acestei glorii a neamului exprimată în organul d-lui Iorga, solicitându-se ratificarea acestui concordat, iscălit de doi ani de zile! Prin urmare, aceste partide cuprind țara întreagă, pe reprezentanții întregii țări (Aplause pe băncile majorității).

I. P. S. Mitropolitul Nectarie Cotlarciuc: Acum v-ați unit!

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Eu cred că Senatul țării poate să procedă cu sufletul liniștit la ratificarea acestui Concordat, elaborat nu numai din consensul tuturor partidelor, dar isvorât din elaborarea tuturor acestor partide care au guvernat țara.

Nu voi înșira întreg șirul marilor și ilustrilor bărbați de Stat cari au apro-

bat încheierea concordatului și au lucrat cu toată grija patriotică la el, observ numai că îmi aduc foarte bineaminte când stătea pe această bancă ministerială regretatul Take Ionescu, și agitațiuni erau și pe atunci împotriva concordatului, Take Ionescu a spus: nu mă îndoesc de buna credință a celor ce se agită pe această chestiune, însă eu fiind sincer convins de necesitatea încheierii acestui Concordat, în butul tuturor agitațiunilor, în conștiința răspunderii ce o avem, „noi vom încheia acest Concordat”. Pe acea vreme se făceau agitațiuni împotriva Concordatului, zicându-se că nu s'a legiferat încă Constituția. Motiv acceptabil. După aceea s'a spus: întârziem până să legiferăm legea cultelor. Iarăși motiv acceptabil. Legiferată însă legea cultelor, este la rând ratificarea acestui Concordat iscălit în 1927! Guvernul d-lui Brătianu, primind interpretările cerute, a ajuns în preajma ratificării lui.

Și acum pentru a liniști anumite nedumeriri, dacă ar exista, pe scurt voi atinge unele chestiuni pomenite în declarațiunea, de altminteri frumoasă în formă, a Înalt Prea Sfințit Mitropolitului Bălan...

I. P. S. S. Mitropolitul N. Bălan: Și dreaptă! (Aplause).

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: aceasta o să vedem acum.

....pentru ca Onoratul Senat să poată ratifica cu sufletul liniștit ceia ce se prezintă spre ratificare.

D-lor senatori, în această declarațiune s'a spus înainte de toate că Concordatul n'ar fi constituțional. Și n'ar fi constituțional, pentru că în Constituție la art. 22, se spune că raporturile între diferitele culte și Stat se vor reglementa prin lege.

D. C. Rădulescu-Motru: Aceasta nu este lege?

I. P. S. S. Mitropolitul N. Bălan: Nu prin acorduri.

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Ceeace se prezintă d-voastre încă este o lege. Aveți înainte un proiect de lege al cărei substrat este un acord elaborat

de toate guvernele țării cu consultarea tuturor celor interesați, cred și a reprezentanților bisericii ortodoxe și ceea ce se va ratifica, ceea ce se va vota va primi putere de lege. Nu mai mult decât putere de lege.

Dar din alte... ..

I. P. S. S. Mitropolitul Nicolan Bălan: Imi dai voie să te întrerup? Iubiți frațe, legea e din elaborarea acestui corp legiuitor, pe când Concordatul este un contract internațional pe care sau îl primim, sau îl refuzăm, însă nu-l mai putem modifica noi aici. Aceasta este deosebirea între Concordat și lege. Pe când Constituția spune că numai printr-o lege se vor reglementa confesiunile, față de cultul catolic se face o excepțiune.

D. Aurel Vlad, ministrul cultelor și artelor: Concordatul nu are mai multă putere decât legea.

D. Eduard Mirto, subsecretar de Stat la interne: Corpurile legiuitoare nu fac decât legi; altceva nu fac.

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Art. 22 spune: „Raporturile dintre diferitele culte și Stat se vor stabili prin lege“. S'au stabilit prin lege și această lege este legea cultelor. Când s'a legiferat Constituția, noi am fost aici. Prin legea de față care ne aduce spre ratificare Concordatul cu Roma, se desăvârșește legea cultelor în ce privește cultul catolic, care are o situație specială, având capul suprem la Roma.

Este adevărat că nu putem modifica Concordatul, dar putem să-l ratificăm sau să-l respingem, dacă așa ar cere interesele țării. De acestea însă au avut bună grijă guvernele cari au tratat și l'au elaborat. Noi suntem chemați să judecăm întru cât am făcut aceasta.

Înalt Prea Sfinția Sa spune: „Tot ceea ce iese din cadrul Constituției și din intențiunea legiuitorului este de nul efect. Ori d-lor senatori, noi am fost de față la discuțiunea acestui articol din Constituție. Noi am remarcat și atunci și am atras atențiunea: sunt anumite chestiuni cari ies din competența noastră și stau în competența capului bisericii din care facem parte. Și atunci

am atras atențiunea că este necesar să se încheie un acord, oricum s'ar face, cu Capul bisericii, care singur are competența să hotărască asupra unor chestiuni cari s'au cuprins în legea cultelor. Legiuitorul Constituției nu exclude încheierea acordurilor prealabile sau concomitente, necesare pentru legiferarea raporturilor cutărui cult în acord cu sistemul său de organizare pe care Constituția l-a aflat și l-a recunoscut, neavând intențiune de a modifica principiile seculare de organizare, cari pe timpul legiferării Constituției erau o realitate.

De altă parte însăși Constituția în art. 88 dă drept Regelui de a încheia cu Statele streine convențiunile necesare, cari pentru a avea autoritate îndatoritoare, trebuie mai întâiu să fie supuse puterii legislative și aprobate de ea.

Regele a încheiat prin guvernele țării această convenție care este supusă Senatului pentru ratificare.

Noi stăm și azi în fața unei realități pe care nu o putem schimba. Noi știm că noi, cele 3 milioane, parte sânge de român, parte minoritari, cari fac parte din biserica catolică universală al cărei Cap este Papa dela Roma, nu putem schimba nimic într-o chestiune față de care șeful bisericesc singur are o adevărată și reală jurisdicțiune canonică.

Și așa, el singur trebuie să se pronunțe în chestiunile cari cad în competența lui. Pentru că, de exemplu, se spune în legea cultelor, și să vedeți dacă puteam să rămânem fără de acest acord. Iată ce se spune în art. 7: „Nici un cult nu poate avea relațiuni de dependență cu vreo autoritate sau organizație bisericească din străinătate, afară de cele impuse de principiile lui dogmatice și „juridico-canonică“.

Ori cultul catolic prin necesitate are aceste relațiuni de dependență canonică. Când s'a făcut Constituția și legea cultelor, am avut în față realitatea, marea realitate a organizației bisericii-catolice, care este aceeaș pentru lumea întregă, relațiuni peste hotare cu acela care este Capul bisericii. Aceasta trebuia oricum

să se reglementeze și legea cultelor a trebuit să facă excepțiuni. Excepțiune concretizată în alineatul 2, al art. 7, din legea cultelor. „Relațiunile dintre Stat și cultul catolic, singurul în țară cu asemenea dependență, vor putea fi stabilite prin un acord special, care va fi supus Corpurilor legiuitoare spre aprobare”.

Prin legea cultelor s'au stabilit raporturile între cultul catolic și Stat, având în vedere și un acord special pentru cultul catolic, întrucât capul suprem al acestui cult se află în afară de hotarele țării, care de altă parte singur este competent a se rosti în chestiunile principiale cari urmas a se reglementa.

De aceea, în textul citat al art. 7, se prevede necesitatea încheierii Concordatului. Înalt Prea Sfințitul Mitropolitul Bălan a făcut cap de acuzațiune din această, afirmând că au fost mâinile legate Corpurilor legiuitoare. Nu au fost legate. Corpurile legiuitoare au fost suverane în activitatea lor, pentru că puteau să legifereze și puteau să nu legifereze așa cum d-voastre nici astăzi nu sunteți legați pentru că puteți să ratificați sau puteți să nu ratificați. Va să zică nu este aici nici o știrbire, nu este nici o violentare a Corpurilor legiuitoare.

Dar mai sunt încă chestiuni asupra cărora exclusiv Sf. Scaun este competent a se rosti. Așa în alineatul întâiu al art. 8, se spune: „Jurisdicțiunea autorităților religioase ale cultelor din țară, nu se poate întinde în afară de teritoriul Statului român”.

Iar în alineatul 2 se zice: „Asemenea nici autoritățile religioase ale cultelor din străinătate nu vor putea exercita nici o jurisdicțiune în cuprinsul Statului român”.

Vedeți, aceasta nu este în puterea noastră, a episcopilor, ca să dăm asentimentul și să facem acest lucru. Este de singura competență a șefului bisericii, a Sf. Scaun, care delimitează diecezele. Noi știm care este situația astăzi: Din episcopia romano-catolică de Oradea-Mare, o parte mare a rămas în Ungaria, din episcopia romana-catolică a Sătma-

rului, o parte a rămas în Ungaria; din episcopia română-unită a Oradei, au rămas parohii în Ungaria; din episcopia Gherlei, pe care o păstoresc, au rămas unele parohii în Ceho Slovacia, și din episcopia Lugojului câteva parohii în Jugoslavia. Astăzi, care este situația acestor parohii? Este situația că noi suntem episcopii acelor părți, avem jurisdicțiunea reală, și numai noi avem această jurisdicțiune, sau aceia cărora noi o delegăm. Asemenea episcopii din afara hotarelor țării, au jurisdicțiunea asupra cetățenilor români. Aceasta este o anomalie. Acest lucru este adânc dăunător pentru consolidarea internă, dând impresiunea vremelnicei așezării noastre de Stat și a hotarelor țării.

Este o slăbire a hotarelor această poartă deschisă pentru jurisdicțiunea bisericească străină.

S'a spus de aci că rutenii se țin de Lemberg.

Voci: Catolicii.

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Romano-catolicii, iar greco-catolicii au o pastorație tranzitorie. Chestiunile acestea trebuie să se reglementeze. Noi nu avem putere ca să delimităm diecezele cari nu sunt de competența noastră. Acestea sunt chestiuni pendinte cari prejudecă soluția definitivă a așezării hotarelor nu din punct de vedere politic, fără îndoială, fiind ele așezate pe vecie de dreptul nostru imprescriptibil, sfințite cu jertfele noastre și ratificate de dreptatea neperitoare a istoriei, dar din punctul de vedere canonic este o situație care nu mai poate dăinui, ca hotarele eparhiilor să nu coincidă cu hotarele țării. Iată necesitatea acestui acord cu Sf. Scaun, singur competent în această materie.

S'a pomenit că trebuia să se facă prin lege și nu prin concordat, fiindcă aceasta este calea compatibilă cu suveranitatea Statului. Această afirmație am auzit-o de mai multe ori.

D-lor senatori, acordul cu Sfântul Scaun al Romei, nu atinge întru nimic suveranitatea Statului, nici din punctu

acela de vedere care se accentua mai înainte, anume cum poate să trateze Statul nostru dela egal la egal, cu Sf. Sfântul Scaun, cum poate să stea Statul nostru Suveran față de Sfântul Scaun, ca egal la egal?

D-lor senatori, această chestiune mai ales prin soluția dată prin tratatul din Lateran, s'a limpezit și mai mult. Această suveranitate a Sfântului Scaun a existat, n'a încetat nici o zi, nici după 1870, când starea creată prin ocuparea Romei de trupele italiene, a aflat în jurul Sfântului Scaun 17 ambasadori și miniștri plenipotențari.

Tratatul dela Lateran încheiat în 11 Februarie 1929, a aflat în jurul Sfântului Scaun dela Roma, 27 ambasadori și miniștri plenipotențari. Așadară avem în fața noastră o reală, adevărată și vizibilă suveranitate. Nu ne deroagă nouă ca să stăm și să lăsăm a crede că Sfântul Scaun din acest punct de vedere ar deroga suveranității Statului nostru și prestigiului lui. Decanul corpului diplomatic pe lângă Sfântul Scaun, Carol Magalhaes, ambasadorul Braziliei, când a felicitat pe Sf. Părinte, cu prilejul încheierii tratatelor dela Lateran, înconjurat de colegii săi în număr de 27, vorbind în numele lor și al țării lor, a spus:

„Intre lucrurile remarcabile legate de istoria Sfântului Scaun, în acest grande aevi spatium și mai mare prin ritmul puternic și rapid al evenimentelor, decât prin numărul anilor, este unul care merită în mod deosebit să fie citat cu acest prilej și în acest discurs, întâiu pentru reala lui importanță, și apoi pentru că ne privește direct. Vreau să spun, prezența neîntreruptă a corpului diplomatic, mai mult sau mai puțin numeroasă, amăsurat epocelor, dar totdeauna perfect constituit, în jurul tronului pontifical. În ansamblul său, el nici când n'a părăsit postul său de onoare, ocupat aici la 20 Septemvrie 1870.”

Iar mai departe despre suveranitate adaugă: „Pe când unii dintre juriști, gazetari și amatori de politică interna-

țională, discutau esența și chiar în existența suveranității papilor, identificând unii caracterul ei *sui generis*, cu o implică negație... *prezența noastră aici afirmă liniștit, tăcut, în fața universului întreg, că papii continua a fi suverani, ca și altă dată*, deoarece puteri suverane n'ar fi delegat ambasadorilor și miniștrilor lor misiunea de a le apăra interesele pe lângă o persoană necalificată de a-i primi, va să zică, care nu posedă calitățile esențiale ale suveranității.

Iar mai departe se întreabă: „Suveranitatea spirituală? Da, fără îndoială și suveranitatea spirituală, cert, mai sublimă și mai augustă decât cealaltă, izvor și temelie... pentru cea vremelnică; coexistentă cu aceasta, însă distinctă”.

Apoi adaugă: „Când Bismark s'a adresat papei într'un document important folosind cuvântul „Sire“, n'a făcut altceva decât a exprimat un adevăr evident și incontestabil”.

Așa dar, corpul diplomatic a fost și este semnul neîndoișos și văzut al suveranității reale.

Acestea s'au rostit în numele tuturor țărilor cari sunt reprezentate pe lângă Sf. Scaun.

Nu ne deroagă deci întru nimic aceste tratative și acest acord încheiat cu Sf. Scaun. Aș vrea să vă arăt cum se exprimă Millerand când după război insistă să se reia relațiunile din nou de către Franța cu Sfântul Scaun. Millerand este citat de către Mussolini în discursul său ținut în Camera deputaților la 13 Mai cor., pentru ratificarea Concordatului încheiat de Italia cu Vaticanul.

Iată ce spune Mussolini:

Franța, zice el, se reîntorcea spre Roma închizând paranteza rupturii produsă de vizita lui Loubet, făcută Regelui Italiei în 1904. Millerand, astfel se exprimă în raportul său făcut guvernului francez.

„Guvernul Republicii socotește sosit momentul de a relua relațiunile noastre tradiționale cu guvernul pontificiu. Guvernul francez trebuie să fie prezent acolo unde se discută chestiuni cari in-

teresează Franța. Ea nu poate să absenteze mai departe ce lângă guvernul spiritual pe lângă care cea mai mare parte a Statelor au grija să fie reprezentate". Așa grăiește Millerand.

Mussolini adaugă: „Toate Statele, d-lor, afară de Italia. Eu vă sfătuesc să vă câștigați anuarul pontificiu pe anul 1929, pentru că acolo veți afla conspectul tuturor diplomaților, acreditați pe lângă Sfântul Scaun și veți avea o idee de organizația catolică foarte puternică a lumii întregi”.

Aceasta-i părerea celor doi mari bărbați de Stat.

Franța simțea lipsa, dorea să reia relațiunile cu Sfântul Scaun trimetând miniștrii săi la Roma. Tot așa și Italia. Nu putea să fie dar vorba de atingerea suveranității Statului nostru sau prestigiului său prin aceste tratative sau prin acest acord. Puterea cu care am tratat și s'a încheiat Concordatul, este putere suverană în sensul deplin al cuvântului.

Mussolini, în acelaș discurs, vorbind despre suveranitatea distinctă a Italiei și a Sfântului Scaun, spune: „Una este cetatea Vaticanului și alta este Regatul Italiei care este Statul italian. Trebuie să se convingă toți că între Statul italian și Cetatea Vaticanului este o distanță care ar putea să fie evaluată la mii de kilometri, deși nu trebuie decât 5 minute să mergi să vezi acest Stat și 10 minute să-l parcurgi dela un cap la altul.

Sunt deci două suveranități bine distincte, bine diferențiate, perfect și reciproc recunoscute”.

Deci în această privință nu suferă suveranitatea Statului nostru.

Spunea I. P. S. Mitropolit că prin aceasta se așează în inferioritate biserica ortodoxă. Răspund: nu se așează întru nimic în inferioritate. Spunea P. S. și la discuțiunea legii cultelor că dacă s'a încheiat pentru biserica catolică acest Concordat, trebuie să se încheie și pentru biserica ortodoxă, așa cum s'a făcut în Bavaria. În Bavaria

s'a încheiat un concordat pentru catolici și altul pentru evanghelici și luterani.

D-lor legea din 1925 pentru organizarea bisericii ortodoxe este ca și un Concordat. Capul bisericii ortodoxe este în Stat și biserica ortodoxă și-a dat șieși aceea lege de organizare așa cum a dorit-o. Noi, am fost de față, am asistat depe aceste bănci cu seninătate și am urmărit cu atențiune și cu multă simpatie legiferarea legii de organizare a Bisericii ortodoxe. Nu am putut influența fiindcă nici nu am luat cuvântul, am urmărit însă cu simpatie și nici nu a fost discuțiune dela această tribună, în afară de aceea făcută din partea membrilor înaltului cler și senatori credincioși ai Bisericii ortodoxe cari au vorbit pentru ege ori pentru anumite amendamente. În rezumat, însă, tot ce s'a făcut s'a așezat în lege prin asentimental înaltului cler din fruntea Bisericii ortodoxe, iar statutul de organizare care are putere de lege s'a primit aci redactat fără nici o modificare. Așa, cum foarte bine s'a remarcat de aci că evanghelicii încă au statutul lor, iar pentru reformați și unitari sunt statutele aprobate de guvern.

Singura chestiune rămasă deschisă fost situațiunea bisericii catolice car situațiune se desăvârșește prin acest Concordat, rezolvându-se astfel chestiunile cari ies din competența Clerului înalt, care cărmuește această biserică în țară, fiind de competența exclusivă a Capului suprem al Bisericii.

I. P. S. S. Mitropolitul Transilvaniei, Banatului și al ținuturilor ungurene locuite de români, Nicolae Bălan: De ce nu v'ați adus și voi un statut ca să-l aprobăm aici?

P. S. S. Episcopul greco-catolic român al Gherlei, Iuliu Hossu: Noi nu avem putere de a delimita eparhii, nu avem putere de a opri și de a renunța la jurisdicțiunea noastră peste părțile cari au rămas în afară de hotare. Trebuia, prin urmare, ca acela care are puterea să rezolve aceste chestiuni stând în con-

tact și tratative cu Statul să se pronunțe în aceste chestiuni. Statul nostru a încheiat acest concordat primind deslegare statornică, chestiuni de cea mai mare importanță pentru noi.

Prin urmare I. P. Sfințite, acest Concordat este statutul nostru.

Cu aceste observațiuni făcute, trec mai departe. S'a exceptat art. 2 din Concordat prin care s'ar da favoruri și privilegii și se întărește și mai tare situațiunea acestei biserici, în defavoarea și detrimentul bisericii ortodoxe.

Pentru a arăta care este situațiunea bisericii ortodoxe, s'a citit dela această tribună ieri o anumită statistică: câte sunt episcopii catolice pentru întreaga țară, în proporție cu populația catolică și câte deci ar trebui să aibă biserica ortodoxă pentru întreaga țară, în proporție cu credincioșii săi? S'a spus: uniții au 4 episcopii, iar acum cer încă una prin Concordat: în această proporție, biserica ortodoxă ar trebui să aibă pe întreaga țară 38 de episcopii. Biserica de rit latin are 5 episcopii; în această proporție biserica ortodoxă pe întreaga țară ar trebui să aibă 45 de episcopii. În proporție cu biserica luterană, iarăș un anumit număr.

Eu nu întru, d-lor, și nu controlez exactitatea acestor cifre, dar de oarece această chestiune, precum am văzut, pe unii dintre membrii onoratului Senat i-a impresionat, voi observa numai, că acest calcul este fundamental greșit.

I. P. S. Sa Mitropolitul Bălan, a spus ieri că d. Vasile Goldis, pe acea vreme ministru al cultelor, în 16 Decembrie 1926, dela aceasta tribună a adus în Senat aceste statistici și acest calcul proporțional și că acestea au rămas fără răspuns până în ziua de astăzi. Nu-și reamintește I. P. S. Sa, pentru că poate nu a fost la discuțiune în acea zi, aci, dar în aceeași zi eu am cerut cuvântul și în ziua următoare am rectificat acele date—nu cifrele dela această tribună—dar am arătat că calculul este fundamental greșit.

D-voastre știți că aceste biserici au

trăit în alte condițiuni de viață dincolo de Carpați și dincoace de Carpați, pe atunci erau hotarele despărțitoare, și bisericile, atât cea unită, cât și cea ortodoxă, trăiau în condițiuni grele de viață se luptau pentru a câștiga drepturile lor, pentru a se consolida, pentru a se întări, căci erau — putem spune — în continuă luptă. Nu exagerez, dar erau geloase aceste biserici pentru drepturile cari le aveau. A spus atât de frumos ieri d. Gyárfás aci, ce erau luptele noastre pentru ca să nu fim înglobați în autonomia catolică de rit latin. Și aci trebuie să-i fim recunoscători că a arătat aceea luptă epică pe care am dus o pentru ca să nu fie știrbite drepturile noastre din punct de vedere românesc.

D-lor, în Ardeal am trăit, așa cum astăzi fiecare român din România-Mare știe, ceea ce poate înainte nu știa, și am încercat să ne întărim prin biserică și să întărim și biserica geloși, să păstrăm toate drepturile pe cari prin lupte și jertfe le-am câștigat. Tot așa a făcut și biserica ortodoxă. Și astăzi care este situațiunea? Vedem biserica, atât cea unită cât și cea ortodoxă, mai bine încheată, mai bine organizată, mai cu temei așezată dincolo de Carpați, pentru că a răsărit din lupte și a ajuns la drepturile ei, prin lupte și a știut să prețuiască ceea ce a dobândit. Dincoace nu era această necesitate, trăiau liberi în țară liberă, dar libertatea de multe ori, face să lăncezească sufletele, și dacă are drepturi și dacă are posibilități de viață, nu încearcă să le exploateze pe deplin, nu încearcă să activeze toate energiile de cari dispune. Și pentru vitregia vremurilor și pentru celelalte împrejurări pe cari acei cari au trăit în țara liberă le cunosc, o mărturisește și biserica ortodoxă, dureros nu se află atât de bine organizată cum se află biserica ortodoxă de peste munți. Desigur aceasta provine și din vitregia vremurilor, însă totdeauna lupta a dat roade mai frumoase și mai strălucitoare și mai trainice la toată întâmplarea. Însă faptul este acesta.

Acum, d-lor senatori, se face calcul de proporționalitate pe întreaga țară: dacă uniții au atâtea episcopii, atunci biserica ortodoxă pe întreaga țară ar trebui să aibă atâtea episcopii. Nu este corect. Trebuie să se spună: să facem calcul și pentru biserica ortodoxă: credincioșii români ortodocși în Ardeal atâți cu ceva mai mulți decât noi; 5 episcopi; biserica întreagă ortodoxă pe întreaga țară câte episcopii ar trebui să aibă? Tot așa poate să fie temei de calcul proporțional numărul episcopiiilor ortodoxe în Ardeal. (Aplause pe băncile majorității).

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și Suceavei, Pimen: Biserica ortodoxă este una și aceeași în toată lărgimea hotarelor țării

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Este adevărat, însă până la 1918, durere, nu a fost așa, ci a fost împărțită.

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și Suceavei, Pimen: Războiul cel mare și jertfele aduse de soldați, au făcut unitatea neamului.

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu Înalt preț stințite, nu am vrut să fac aci o discuțiune polemică, am vrut numai să rectific calculul acela proporțional, despre care este vorba în declarația episcopatului român ortodox. Cum ați luat de bază la calculul proporțional, biserica unită, biserica de rit latin, biserica evanghelică, calculând care ar trebui să fie numărul episcopiiilor din Vechiul Regat, în proporție cu numărul credincioșilor. Ați uitat să faceți calcul, luând de bază numărul episcopiiilor ortodoxe din Ardeal, în proporție cu numărul credincioșilor de acolo. De oarece ați repetat numai ceea ce a spus d. Goldiș, observ și aici că trebuia d. Goldiș să spună câte sunt episcopiiile ortodoxe în Ardeal și proporțional câte ar trebui să fie în Vechiul Regat, tot așa este a se cerceta proporțiunea, luând de temei biserica ortodoxă din Ardeal și biserica unită din Ardeal. Veți vedea atunci, că toate disproporțiile dispar, pentru că au trăit în aceleași con-

diții de viață. Ori, aceste cuvinte le am spus eu aci d-lui ministru, a doua zi după ce a vorbit și am rectificat aceea constatare și rezultatul acelui calcul proporțional.

Prin urmare, să nu luăm de temei de judecată acest calcul proporțional, care este același și pentru biserica ortodoxă, când se pune în fața bisericii ortodoxe în Vechiul Regat. Aceasta referitor la numărul episcopiiilor. Același lucru stă referitor la numărul parohiilor, chiar și referitor la ceilalți demnitari și funcționari ai episcopiiilor, la canonici, la protoerei.

Spre pildă, d-lor, relativ la protoerei se spune: biserica unită, are prea mulți protopopi.

Aci în Vechiul Regat, este câte un protopop pe județ; aceasta a fost organizațiunea bisericii. Dincolo biserica ortodoxă nu are câte un protoereu pe fiecare județ, ci are mai mulți protoerei. Dar în ce ne privește, nici prin acest fapt bugetul Statului nu este mai însărcinat din partea noastră, fiindcă deși avem noi — în eparhia mea de pildă am 45 de protopopiate, și în celelalte eparhii proporțional, cam la fel — deși avem noi 45 de protopopiate, sunt salarizate din partea Statului numai 26, fiindcă s'a pus principiul de către Ministerul Cultelor, ca fiecare protopopiat să aibă 20 de parohii, plus filialele cari sunt. Prin urmare, nimănui nu i se face nedreptate, cu toate acestea mereu se repetă calculul proporțional pomenit.

Dar, d-lor, țin să fac aci o observație, pentru care rog pe Înălții Prelați să mă ierte, dar este o observație a mea proprie: dacă se recunoaște că biserica din Vechiul Regat nu este așa de bine organizată și așa de încheagată cum este biserica ortodoxă din Ardeal, să se lucreze pentru a o organiza la fel. (Aplause pe băncile majorității).

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și Suceavei, Pimen: Nu este în competența Frăției Tale, de a face judecată asupra organizației bisericii din Vechiul Regat. D-voastră nu aveți nici această competență

și nici dreptul, și de aceea, vă rog, nu citați de loc chestiuni de organizație a bisericii ortodoxe din Vechiul Regat.

D. I. Clinciu, raportor: Face numai o constatare.

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și Suceavei, Pimen: Biserica ortodoxă din Vechiul Regat, cu organizațiunea ei pe care a avut-o înainte de război, ea a pregătit pe soldații cari au desrobit pe frații noștri de peste hotare, ea a făcut ca d-voastră să fiți desrobiți și să faceți parte din corpul României întregite.

Aceasta este dovada organizațiunii bisericii noastre.

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Onorat Senat, nu aș vrea să fiu rău înțeles. De câte ori am vorbit dela această tribună, niciodată nu am adresat vreun cuvânt care ar fi putut atinge biserica ortodoxă, dinpotrivă, eu spun dintr'o convingere sufletească a mea, fără să-i fac vreo vină — nici nu poate avea vină, căci a fost vitregia vremurilor — că realitatea este că biserica ortodoxă de dincolo de Carpați, a fost mai bine organizată și că biserica de dincoace de Carpați a avut o organizațiune mai puțin bună, dar nu în sensul pejorativ. Aveți numai câte un protoereu pe fiecare județ.

I. P. S. S. Mitropolitul Pimen al Moldovei și Suceavei: Avem cinci.

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: A fost unul pe județ până în urmă. Acesta e puțin. Onorat Senat, chestiunea aceasta a fost adusă în discuțiunea Senatului, prin apelul citit ieri dela această tribună. Astfel stând lucrul, este în dreptul nostru de a arăta de unde provine disproporțiua. Aceasta nu se poate face fără a arăta cauzele. Nimeni nu cugetă să atingă prestigiul ortodoxiei, ci să-l ridice, pentru că are posibilitatea să-l ridice. Este câte un episcop care are câte 1.500.000 de credincioși, dar poate avea un organism de oțel, poate avea un devotament de sfânt și încă nu răzbește să păstorească, cum ar putea păstori trei, patru sute de mii. Eu zic că dacă s'a spus ieri că

numărul episcopilor în Vechiul Regat este foarte restrâns, aceasta nu înseamnă decât să se dea numărul îndestulător de episcopi pentru Vechiul Regat, dar nu să se ceară ca dela frații aflați dincolo, mai bine organizați, — căci singuri ați spus că sunt mai bine organizați — să se reducă din numărul episcopilor lor. A avea un număr suficient de episcopi, a avea un număr suficient de protopopi, a avea încheată administrația cu oameni suficienți, pentru a munci ca apostoli, înseamnă a avea o mai bună organizație decât când aveam toate acestea numai pe jumătate sau numai pe un sfert. S'a pomenit ieri dela tribună: ceilalți au cinci episcopi, aici ar trebui să fie 40. Să se calculeze și să se vadă de câți ar fi nevoie, pentru că noi voim ca credința să meargă bine și să prospereze. (Aplause). Este chiar — d. Goldiș spunea — este un lucru nemaipomenit să spunem: aici sunt insuficienți, dincolo stați bine, și ca să fim egali cu toții, trebuie să-i suprimăm pe cei de dincolo. Așa că după proporțiua insuficienței organizării de aici, ar trebui să rămânem cu un episcop. Se poate lucrul acesta? Să suprimi ceva din drepturile și condițiunile de viață ale unei biserici bine organizate? Astăzi, în România-Mare, să se facă, să se lucreze înțelepțește; acea parte care nu are acel grad de organizațiune să se ridice la acelaș nivel, dar nu să se niveleze prin degradare, ci să se egaleze prin înălțare. (Aplause).

D. V. Dincescu-Bolintin: Stimulațiuni între culte. Bravo, este frumos.

I. P. S. S. Mitropolitul Nectarie Cotlarciuc: Bugetul permite înmulțirea episcopatelor?

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Onorat Senat, țin să spun încă un lucru în această chestiune.

I. P. S. S. Mitropolitul Ardealului, Nicolae Bălan: Las-o mai slab.

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Dacă las această chestiune neatinsă,

Senatul rămâne cu impresiunea că noi avem privilegiul și Concordatul vine să constătească aceste privilegii, pe când însăși Constituțiunea a declarat că toate titlurile și privilegiile sunt astăzi suprimate la noi în țară. Vreau să spun că nu sunt privilegiul. Am luat și am recitat Concordatul și am ajuns la aceeași concluziune ca d. Goldiș. Nu este nimic afară de ceea ce s'ar fi bucurat această biserică înainte, decât o episcopie unită mai mult și suprimarea unei episcopii romano-catoalice.

D. Elemér Gyártás: E dureros.

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Evident, că e dureros pentru d-voastră, și durerea o respectăm.

D. Aurel Vlad, ministrul cultelor și Artelor: Nu sunt mai mulți greco-catolici decât romano-catolici?

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Trec peste aceasta, pentru că este la cuprinsul tuturor, că fiind uniți în număr mai mare, ei trebuie să aibă mai mulți episcopi. Un complex întreg de împrejurări vor fi contribuit să se înființeze o nouă episcopie română unită în nordul Ardealului.

Înalt prea sfinția sa a mai excepționat că în Concordat se cuvine libera comunicațiune cu Sfântul Scaun, atât a clerului cât și a credincioșilor. Astăzi..

D. Aurel Vlad, ministrul cultelor și artelor; Nicăieri nu mai există jus placeti.

P. S. S. Episcopul greco-catolic al Gherlei, Iuliu Hossu: Nu mai există. Nu este graniță pentru atmosfera etică. Astăzi, când se comunică cu întreg globul pământului prin radio! Când în Constituție se spune: libertatea absolută a conștiinței și a manifestării ei în afară, în grai viu, în organizații și în scris! Este numai firesc ca episcopii clerul și poporul credincios să aibă comunicație directă cu capul suprem al bisericii lor, cum se prevede în art. IV al Concordatului,

Dar o observare generală pentru multe lucruri cari s'au atins în declarația de ieri a episcopatului bisericii ortodoxe.

D-lor senatori, aproape tot ceea ce s'a excepționat ieri în declarația citită aici din partea bisericii ortodoxe împotriva anumitor drepturi, de cari se bucură biserică catolică, a existat și înainte. Toate drepturile au existat și înainte.

Nu este un lucru nou că biserică catolică — și credincioșii și păstorii — poate comunica liberă, nestânjenită cu Sfântul Scaun dela Roma. Așa a fost și sub stăpânirea trecută. Nu este un lucru nou pe care îl asigură Concordatul.

Nu numai atât: dar Mitropolia de Alba-Iulia și Făgăraș a fost direct supusă Romei, nesupusă nici unei jurisdicții din țară!

Ei bine, s'ar putea să venim să îngrădăm aceste drepturi de comunicare liberă cu acela care este capul bisericii? Nu se poate.

Dar Înalt prea sfinția sa a spus că astăzi prin Concordat ne aflăm în fața unei armate bine îngrădite de toate libertățile pentru a turbura liniștea poporului. Textual: „întreaga organizație a cultului catolic din țara noastră, careia i se creează prin Concordat o situație extrem de favorizată față de biserică ortodoxă, va fi sub ordinele scaunului papal, o armată îngrădită cu toate libertățile pentru a-și continua opera de prozelitism și de turburarea conștiinței poporului și a liniștei Statului român“.

Armată!

Armată sfântă trebuie să fie în sânul fiecărei biserici, acei cari sunt chemați să fie slujitorii și apostolii ei. (Aplause). Ei fac parte dintr'o împărăție, ei sunt armata unei împărății, ei sunt slujitorii unui împărat.

Reamintesc cuvintele Domnului, când a fost întrebat de Pilat: Tu cu adevărat ești împărat? El-a spus: Tu ai grăit adevărul. Eu sunt împărat. Eu pentru aceasta am venit și m'am născut în lume, ca să mărturisesc adevărul. Dar împărăția mea nu este din lumea aceasta“.

Ori noi suntem slujitorii credincioși

ai acestei împărății, propovăduitori, fiecare în sânul bisericii noastre, ai adevărului instituției pe care o slujim. Suntem armata adevărului. Dar această armată nu este primejdioasă. Înalt prea Sfinția Ta, această armată nu are să turbure liniștea țării. Fiecare biserică este chemată să așeze temelii nenestricate ale păcii lui Dumnezeu în împărăția lui Dumnezeu. (Aplause).

Pentru aceea, nu nutriți nici o îngrijorare. Așa cum la olaltă, înaintașii noștri au străbătut cărarea lungă de veacuri a postului mare, tot așa noi la lumina învierii vom merge împreună și ne vom afla totdeauna împreună pentru această țară și pentru acest neam. (Aplause).

Nicicând și nici unde nu veți putea arăta un sat sau o localitate, unde noi, după învierea neamului, să fi neliniștit o conștiință și să fi turburat o comunitate. Așa precum, am urmat cărarea aceasta zece ani cu toții, o să mergem împreună — din partea noastră — cu armonică împreună-lucrare, și nu numai atât, contopiți în dragoste de neam și țară, fără rezerve. (Aplause prelungite).

Noi încă cerem, cum Înalt prea Sfinția Ta ai cerut, să se revină la egala protecțiune și la deplina libertate. Înalt prea Sfinția Ta cunoști foarte bine că se elaborează un proiect de salarizare a clerului. Foarte bine cunoști, cum este cuprins și în legea cultelor. Statul o să constate, după un studiu minuțios, cari sunt averile diferitelor culte și cât pot contribui din al lor la salarizarea personalului lor, iar Statul nu se îngrijește decât de ceace nu ajunge.

Prin urmare, suntem pe cale de a reveni la această egală protecțiune, pentru care noi ne bucurăm.

Trec la art. 9 din concordat, referitor la personalitatea juridică.

Concordatul nu creează situație extrem de favorizată bisericii catolice, ci fixează numai drepturile asigurate prin Constituția țării. Aceasta nu va turbura conștiința nimănui, ci dimpotrivă, va liniști în primul rând 3 milioane de fii ai acestei țări, pentru că toți catolicii de

orice rit și de orice limbă, vor trebui să se liniștească în cuvântul capului suprem al Bisericii, rostit în acest concordat, încheiat de autoritatea supremă a Statului și ratificat de Corpurile legiuitoare.

Înalt Prea Sfinția Sa a spus că aceasta nu se poate concorda, că art. 9, nu se poate concorda cu art. 11 din legea Cultelor.

I. P. S. S. Nicolae Bălan, mitropolitul Ardealului: Însăș prezența Frăției Tale și a celorlalți colegi din Senat, depe această bancă, și existența chiar a bisericii unite dovedește propaganda prozelitistă care de 200 de ani se duce în mijlocul poporului.

P. S. S. Iuliu Hossu, episcopul greco-catolic-român al Gherlei: Am să răspund și la aceasta către sfârșit.

Trec, cu ușorul peste chestiunea personalității juridice a bisericii și cum se poate perfect concorda art. 9 din Concordat cu art. 11 din legea Cultelor.

D-lor senatori, se așoperă perfect aceste două articole. După ce a venit Sfântul Scaun, chiar asupra acestui articol, s'a cerut interpretarea, și pentru deplina liniștire a dat această interpretare și a spus: biserica catolică se va bucura de personalitate juridică în organizațiile sale canonice: parohii, protopopiate, mănăstiri, episcopii, mitropolii, așa cum este spus și în legea Cultelor, nu mai poate exista nici o îndoială.

S'a cerut explicația și s'au dat explicațiile pentru liniștirea deplină. Dar Înalt Prea Sfinția Sa mitropolitul Bălan, s'a întrebat care este folosul practic al acestei chestiuni, pentru că Sfântul Scaun își menține doctrina sa, să nu-și schimbe nimic din principiile sale. Principiile nu le schimbă, dar folosul practic este acesta. Se credea că dacă un cult încetează, averea va trece peste hotare. Așa se spunea: dacă o parohie încetează, trece averea la protopopiat, dacă protopopiatul încetează, averea trece la episcopie, încetează, și aceasta episcopie, atunci averea revine Sfântului Scaun. Se argumenta astfel pen-

tru a impresiona lumea și a alarma opinia publică. Ori nu este așa, Sfântul Scaun în declarația sa a dat liniștirea cerută. Acesta este folosul practic, ceea ce de altminteri se arată în art. 37 din legea cultelor, care spune limpede: „Averea cultelor, dispărute revine de drept Statului”. (Aplause).

Și acest punct a impresionat ieri pe unii membri din onoratul Senat. Chestiunea este fixată limpede prin art. 37 din legea cultelor. Eu mi-am expus părerea, când cu dezbaterea legii cultelor asupra personalității juridice și pentru aceea nu țin de oportunitate de a repeta ceea ce am spus.

În legătură cu chestiunea averii s'a afirmat că biserica catolică se bucură de imense bunuri și proprietăți cari ar fi ale Statului, biserica având numai uzufructul; iar acum vine Concordatul și le întărește, le constățește și face un dar bisericii catolice, care dar se cheamă în Concordat: „Patrimoniul Sacru”.

D-lor senatori, unele din episcopii au avut proprietăți și aceste proprietăți sunt înscrise pe biserica în cărțile funduare. Prin urmare, biserica este proprietară. Acei cari au slujit și slujesc biserica, sunt uzufructuari, evident. Știm că aceste averi s'au expropriat, au intrat rente dela Stat pentru averile expropriate și acum se formează prin Concordat așa zisul „Patrimoniul Sacru”. Se adună aceste rente de expropriere la un loc și vor fi administrate din partea episcopatului și unit și romano-catolic.

O voce: Sub controlul Statului.

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Evident sub controlul Statului.

D. Gyárfás, se plângea ieri pentru acest patrimoniu sacru..

D. Elemér Gyárfás: Că și biserica unită este atinsă.

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: D-voastră vă plângeți, Înalt Prea Sfinția Sa mitropolitul Bălan al Sibiului, vorbea în numele bisericii ortodoxe și prezenta ca o enormă greșeală ce se face

cu înființarea acestui patrimoniu sacru și o imensă pagubă ce se face Statului. Cum concepeți d-voastre aceste două atitudini? Minoritățile se plâng pentru patrimoniul sacru.

Biserica ortodoxă se plânge pentru patrimoniul sacru. Pentru ce?

P. S. S. Episcopul ortodox-român al Oradei-Mari, Roman Ciorogariu: Si duo faciunt idem, non est idem.

P. S. S. Episcopul greco-catolic-român al Gherlei, Iuliu Hossu: Este ade-vărat.

Dar patrimoniul sacru, care adună toate rentele de Stat de expropriere a bisericii catolice, fie de ritul latin, fie de ritul român unit, are destinațiunea de a salariza personalul eclesastic.

D. Aurel Vlad ministrul cultelor și artelor: Și de a degreva bugetul Statului.

P. S. S. Episcopul greco-catolic român unit al Gherlei, Iuliu Hossu: Statul de acum înainte nu o să dea decât ceea ce nu ajunge pentru salarizarea clerului, care se va salariza în primul rând din venitele până la ultimul ban al acestui Patrimoniu Sacru, iară Statul va întregi după normele de salarizare ceea ce nu ajunge. Vasăzică se ușurează Statul, se ușurează bugetul Statului.

Am putea spune că este Statul care este favorizat prin acest Patrimoniu sacru. Vasăzică cui îi face supărare acest patrimoniu sacru?

D. V. Dincescu-Bolintin: D-lui Gyárfás, îi face supărare.

P. S. S. Episcopul greco-catolic-român al Gherlei, Iuliu Hossu: Pentru d. Gyárfás, care a ținut o așa de frumoasă apologie a atitudinii noastre din trecut și a luptelor noastre purtate din punct de vedere național — cu adevărat așa putea spune că a fost clasic în această expunere, care nouă ne-a făcut mare bucurie — pentru d. Gyárfás, pot să spun că situația de astăzi nu este aceeaș. Nu este aceeaș, pentru că aici nu se tratează decât de administrarea acestor averi, nu intrăm decât numai în

administrarea acestui patrimoniu sacru. Se adună aceste rente pentru expropriere și se administrează în paritatea membrilor: cinci episcopi de rit latin și cinci episcopi de rit românesc; pentru că rectific: astăzi se chiamă „rit românesc” și nu numai astăzi ci și sub trecuta dominațiune, Roma folosea cuvântul de „ritus rumenus”, va să zică rit românesc.

Când a fost lupta pentru autonomie a fost vorba de mai mult, nu a fost vorba numai de administrarea unui fond oarecare. Erau alte puncte de vedere și alte chestiuni cari trebuiau tratate, iar noi, geloși de drepturile noastre și de independența noastră, cum așa trumos ai spus-o d-le Gyárfás nu am cedat și nici nu am trimis pe nimeni nici nu am ales deputații pentru acel congres. Nici episcopii nu au mers nici la 1918...

P. S. S. Episcopul ortodox român al Oradei-Mari, Roman Ciorogariu: A fost Olteanu.

D. Aurel Vlad, ministrul cultelor și artelor. Un renegat. (Intreruperi).

P. S. S. Episcopul greco-catolic român al Gherlei, Iuliu Hossu:... nici în toamna anului 1918, când am primit ultima invitare. În cursul războiului am trimis răspuns negativ din partea noastră. (Intreruperi).

Deci, d-lor senatori, eu nu aflu nimic rău în Concordat și să credeți că nu este nimic cecece ar leza interesele Statului. Dinpotrivă, servește interesele superioare ale Statului. Nu este nimic care cu un singur cuvânt ar putea să atingă demnitatea, prestigiul sau interesele Bisericii române ortodoxe. Absolut nimic. O constată fiii aleși ai Bisericii ortodoxe și eu repetesc numai aceste cuvinte ale lor pentru că acesta este adevărul.

Dar, d-lor senatori, pentru că să scurtez această cuvântare, trec peste celelalte chestiuni fără observare: s'a spus din partea Înalt Prea Sfințitului, care vorbea în numele Bisericii ortodoxe, cu un accent de dușoșie, că un punct

grav al acestui Concordat, este că el consfințește ruptura de acum 200 de ani. El ia act și cunoștință de această ruptura și de astăzi înainte fiii neamului sunt împărțiți în două părți.

Ori, fiii neamului nu sunt împărțiți în două părți. Fiii neamului nu au fost împărțiți în două părți. Oricare ar fi fost intențiunea stăpânitorilor dela Viena, nu se poate pune vină Sfântului Scaun că a făcut el operă de desbinare. Intențiunea Sfântului Scaun, a fost aceea pe care o are în întreaga lume să propovăduiască cecece deține: acel adevăr ce i-a fost încredințat de Domnul.

Că stăpânitorii Austriei ar fi avut intențiunea să desbine acest neam, aceasta nu aruncă nici o umbră asupra cecece s'a făcut la 1700.

D. Sándor Iosef; În contra ungrilor! În contra reformatilor.

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Dar bine ce a câștigat neamul din această unire? Sufletul neamului fost-a o zi desbinat în cursul acestor veacuri?

I. P. S. S. Mitropolitul Bălan: Grație faptului că nu a reușit să vă catolicizeze, grație caracterului dârz al poporului nostru!

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Au trecut câteva decenii și s'au deschis școalele dela Blaj, la 1754. Nu va nega nimeni ce isvor de binefacere a fost pentru neamul nostru, această școală! Inocențiu Micu Klein, a fost cel dintâi episcop care a aprins lumina conștiinței naționale! (aprobări), care a fost să fie aruncat pe fereastră din Dieta din Cluj, când a revendicat drepturile neamului său, spunând că dacă sunt datorințe și au obligații, este just să aibă și drepturi! (Aplause).

(Intreruperi depe băncile înalților prelați, fără a putea fi auzite).

D. Pavel P. Brătășanu: Nu atâțați, înalți prelați!

D. V. Dincescu-Bolintin: Liniște, pace și la muncă, toată lumea! (Intreruperi).

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: D-lor senatori, ce importanță are pen-

tru țară și pentru neam acest Concordat, abstrăgând dela cele ce s'au spus până acum?

D-lor senatori, acest Concordat, care este astăzi supus Senatului spre ratificare, conține în sine ratificarea hotarelor neamului întregit, (aplaude pe băncile majorității). Ratificarea d-voastre va străbate chiar astăzi cred întreg rotogolul pământului, prin radio anunțând că România a încheiat Concordat cu Roma și că acest Concordat a fost ratificat de către Senatul Român. (Interuperi).

Nu mai avem granițe..

O voce depe băncile înalților prelați: Concordatul a făcut granițele?

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Granițele le-au făcut și le-au întărit jertfele celor 800 000.

I. P. S. S. Mitropolitul Pimen al Moldovei și Sucevei: Mărășeștii!

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Fără îndoială Mărășeștii, și hotărîrea care s'a sărbătorit de zece ani la Alba-Iulia! (Aplause).

Aceste jertfe, această hotărîre, a dat acestui neam dreptul imprescriptibil asupra hotarelor sale așa cum le avem! (Aplause prelungite). Însă eu nu aceasta am vrut să spun, că Concordatul face hotarele țării. Concordatul echivalează cu o ratificare din partea Vaticanului, care este totdeauna foarte precaut, foarte încet, în a se pronunța. Încă dela 1921, a fost gata să rostească acest cuvânt de ratificare pentru așezământul țării noastre, așa cum suntem fericiți să l vedem.

Prin acest Concordat, granițele țării o să împiedece jurisdicția episcopilor și a mea și a celorlalți, ca să treacă în celelalte țări, fie în Cehoslovacia au în Ungaria, sau Jugoslavia.

Aceasta însă va împiedeca ca cei din afară de hotarele țării să aibă jurisdicție asupra fiilor acestei țări! (Aplause).

După ratificarea Concordatului, hotarele eparhiilor catolice vor coincide cu hotarele țării.

Voci depe băncile majorității: Așa este!

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Acesta este punctul cel mai important care se cuprinde în acest Concordat. D-lor, a încheia Concordat cu Sf. Scaun este a se afla în stare normală, în relațiuni normale, în relațiuni amicale. Noi am fost reprezentați și până astăzi prin ministrul nostru încă din 1920, pe lângă Vatican, dar astăzi noi încheiem, așa zicând, un tratat de amicitie. Or, aceasta are importanța sa, pentru că o țară care a ajuns pe chestiunea religioasă în relațiuni nu numai normale, ci și mai strânse decât normale, prin Concordat, o asemenea țară nu mai poate fi defaimată în afară, nu se mai poate spune că aici sunt turburări și aici nu este așezare de Stat și capacitate de guvernare. Aceasta este important. (Aplause prelungite).

Dacă astăzi prin radio vor afla numai sute de mii, cei cari vor asculta la radio, că în Senatul român s'a ratificat Concordatul, după schimbul ratificărilor, știrea apărând în organul oficial al Vaticanului, vor lua cunoștință dela Polul Nord la Polul Sud, în toate țările pe toate lungimile și latitudinile globului, că între acele țări cari au încheiat Concordatul cu Roma se află și România, despre care—durere!—de atâtea ori au fost rău informați prin calomniile cari s'au răspândit. (Aplause frenetice).

Or, un popor care a încheiat Concordat cu Vaticanul, este un popor de ordine. Pentru ce să nu spunem: să

fim noi cei dintâi dintre țările ortodoxe, cari au încheiat un concordat cu Vaticanul, abstrăgând că și Serbia este pe cale să încheie un Concordat. Pentru ce să nu spună și Serbia și Bulgaria și altele, iată România a făcut Concordatul, să-l facem și noi. D-lor și Germania este pe cale să facă un Concordat. Ați văzut comunicatul agenției noastre. Încheierea acestui Concordat, poate să fie și lor de bun indemn.

Iată pentru ce noi, primim acest Concordat. Și îl primim înainte de toate, pentru că el asigurând drepturile constituționale ale Bisericii, salvgardează interesele Statului. Concordatul nu lezează drepturile, nici interesele Bisericii ortodoxe și cel ce câștigă, eu cred că este Statul Nostru Român.

D. Elemér Gyárfás: Așa este!

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Eu mai fac un apel. Am făcut un apel, care țintește la unirea sufletelor prin unirea bisericilor. Ei bine această unire a unei singure biserici este gândul dumnezeesc exprimat în rugăciunea Mântuitorului înainte de patimele Sale: „că precum Tu întru Mine și Eu întru Tine una suntem, așa și aceștia una să fie pentru că lumea să creadă că Tu m'ai trimis pe Mine!“

Ca suprem argument al misiunii Sale divine pe pământ, cea din urmă rugăciune, Mântuitorul a rostit această cerere către Tatăl: ca să fie cu toții una, pentru că lumea să creadă că Tu m'ai trimis pe Mine.

Noi dorim, noi cerem ca să ajungem la această unitate. Noi cerem, Inalt Prea Sfințite, însă trebuie să mărturisesc că nu aceasta este cărarea, această cărare pe care ați călcat pentru a ajunge la unitate: Noi dorim cu toți să

se ajungă, dar pentru aceasta este o altă cale: calea de sus în jos și nu de jos în sus. Nu revoluționând plebea, drojdia satelor, pentru că aceasta să se rostească.

Și eu am făcut de aici propunerea și s'a făcut din partea I. P. Sale Frențiu dela Oradea: pentru ce nu ne adunăm într'un congres ca să căutăm căile cari să ne unească? Nu sunt două biserici în lume cari să fie atât de apropiate! Nu suntem noi în stare să aflăm o cale de apropiere între noi? (Aplause furtunoase, ovațiuni).

Voci: Foarte frumos, bravo!

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: D-lor este un curent în întreaga lume de apropiere a popoarelor prin biserică, de apropiere a bisericilor: două sute de prelați anglicani s'au putut aduna prin delegații lor în reședința primatului, Cardinalul Mercier din Belgia și noi nu putem să ne adunăm la un stat!

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și Suceavei, Pimen: Imi dați voie.

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: Mai târziu. D-lor, sunt protocoalele acestor tratative de apropiere între Cardinalul Mercier și episcopatul aglican. Pe noi nu ne desparte cece desparte biserica anglicană de biserica catolică. Noi am urmărit cu atenție și am mers împreună cu gândul cu I. P. S. Voastră la Stockholm și la Lausanne și am zis: dar noi suntem atât de aproape aci, pe noi nu ne despart prăpăstiile de disciplină și de doctrină cari despart aceste biserici și încercați apropierea popoarelor prin biserică, departe, în străinătate și noi stăm aci gata să discutăm această apropiere! (Aplause prelungite).

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și Suceavei, Pimen: Vă așteptăm la Sf. Sinod.

P. S. S. *Episcopul Iuliu Hossu*: La tratativele dela Malines între cardinalul Mercier și anglicani, primul pas a fost acesta: Înainte de toate eliminarea tuturor chestiunilor de ordin practic cari ar putea să fie piedici la această apropiere. Acela, cari au pregătire doctrinară să ia discuția pe temeiul istoric și dogmatic și atunci aflând această cale, să venim la soluțiile cari ne despart în practica de toate zilele.

Această dispoziție sufletească a bisericii în numele căreia eu vorbesc, vă este de cheazășie că așa precum părinții și înaintașii noștri nu s'au aflat destinați niciodată în momentele mai însemnate ale istoriei și ale neamului lor așa și de aci înainte, după a 10 aniversare dela întregirea neamului dela 1919 vom fi toți un suflet și un trup și alături uniți sufletește cu neamul nostru și dea Dumnezeu cu pe calea cea adevărată de sus în jos și nu de jos în sus să ajungem și la unitatea bisericească a poporului. (Aplause prelungite).

Aci, d-ilor, am spus că acest Concordat echivalează cu o ratificare pe care nu trebuie să o nesocotim, că acel Suvăran, cu care am încheiat noi acel Concordat stăpânește conștiința a 400 milioane pe întreg globul pământesc. Ființa lui este pentru noi și pentru țara noastră prietenă. Să-l primim cu simpatie, să îmbrățișăm acest tratat internațional care apropie sufletele cu toată caldura sufletească. Drepturile noastre sunt întemeiate și mai departe pe adevărul acela, că pământul acesta al provinciilor cari s'au unit cu Patria-Mamă, este pământ românesc. Istoria, onorați senatori, și dreptatea ei rostește sentința care revizuește nedreptățile de veacuri, dar rostește sen-

tința și judecata, care nu este supusă revizuirii, ori din care parte s'ar încerca. Este întemeiată pe adevăr și pe dreptate, este adevărul și dreptatea lui Dumnezeu care este dreptate în veac și cuvântul lui Dumnezeu veșnic adevăr.

Așa noi cu toții, frățeste, în dragoste, contopiți sufletește să urmăm mai departe a susținea linia ascendentă a destinelor acestui neam fără șovăire, încrezuți în dreptatea lui Dumnezeu, care s'a rostit din partea a lor noștri, când mergeau în 1914 în război, având un singur cuvânt: „Să învingă dreptatea“. Tot neamul românesc din Ardeal știa ce însemnează acest cuvânt: „Să învingă dreptatea“.

Dreptatea a învins. Dreptatea, care au cerut ai noștri să învingă, cari se rugau și cerșeau această dreptate dela Dumnezeu, plecați pe plugul străinului ca iobași, în decurs de veacuri, această dreptate a învins și astăzi destinele neamului sunt în ascensiune, ori cari ar fi greutatea financiară și economică. Astăzi mâna țaranului se apleacă pe plugul propriu, în brazda sa proprie, pe pământul strămoșesc consfințit de dreptatea și judecata lui Dumnezeu. Noi biserica și una și alta și toate bisericile din această țară, să ajutăm înainte această țară care este a tuturor, s'o ducem spre înflorire, s'o ducem ca să-și atingă destinele înalte pentru care dreptatea lui Dumnezeu astfel a întregit-o și astfel a așezat-o. (Aplause prelungite).

Să păstrăm credința în Dumnezeu, cum au păstrat-o părinții noștri și atunci, onorați d-ni senatori, atunci „Domnul, *tărie poporului Său va da, Domnul va binecuvânta pe poporul Său cu pace*“.

Ratificați Concordatul, căci faceți bine pentru Țară. (Aplause prelungite).

Sfințirea Bisericii noi din Ocna-Dejului

Primirea P. S. S. Iuliu al Gherlei — Celebrarea sfințirii — Parastas —
Recepții — Banchetul.

Ocnenii parohiei prime deși slăbiți -- poate — spiritualicește prin baptism și adventism, și de ideile vremilor tot mai agitate, cari prind în muncitorimea minieră, deși slăbiți materialicește prin desbinarea „fratricidiului sufletesc” al trecerii la ortodoxism — din cauza conflictului iscat pe tema zidirii bisericii — au realizat din greu cu grele parale, biserica nouă, primirea frumoasă cu impozante porți triumfale, toate sub conducerea tânărului preot *Ioan Cătălișanu* care-și cunoaște datorita de pastorație neobosită între grelele împrejurări din Ocna-Dejului.

Prea Sfinția Sa *Dr. Iuliu Hossu Episcopul Gherlei* a plecat deja din 19 luna tr. la Ocna-Dejului însoțit de Reverendisimul d. canonic *Dioniziu Vaida*, de cl. d. *Dr. G. Bob*, de mai mulți preoți gremialști și clerici. Este primit încă în Dej de un grup de călăreți incostumați în haine naționale — nu departe de liceul „A. Mureșan”, — deșteptând curiozitatea multor orașeni îndesuiți pe calea Traian. Se face plecarea spre Ocnă. Când întreg cortegiul episcopal — condus de călăreți — se ivea pe deal în comună, clopotele celor cinci biserici — fără deosebire de rit — în sunet de clopot sărbătoresc de bineventare anunță venirea.

La prima poartă de triumf este primit în numele plasei — cu frumoase cuvinte — de *dl I. Florianu* secretar de plasă, în numele comunei de *dl I. Rusu* primar, iar în numele „Congregației Mariane” vorbește simpatic fetița *Livia Costea* și predă un buchet de flori impresionând privitorii cu sinceritatea nevinovăției copilărești. Copilele dintre cari făcea parte și fetița *L. Costea* presară flori Arhiepiscopului în de-ursul drumului până la biserica nouă. Era ceva caracteristic din osanalele Ierusalimului. La poarta a doua — ce și flutura maiestros deasupra înălțimii treicolorului cu semnele muncitorilor minieri: ciocan și baros — este primit de *dl A. Urban*, directorul salinelor, accentuând eforturile credincioșilor pentru ridicarea bisericii în centrul satului acare lipsă de mult s'a resimțit. În fine, la biserică Părintele *I. Cătălișanu* cu o insufletire înflăcărată dorește bun sosit adresând puține cuvinte bine simțite. P. S. S. *Dr. Iuliu Hossu* răspunde tuturor mulțumit și satisfăcut de primirea neașteptată în felul cum s'a dat. Urmează îmbrăcarea Arhiepiscopului, oficierea înseratului și litiei.

În ziua de 20 luna tr. — sărbătoarea prorocului Ilie — se celebrează sfințirea bisericii la 8 și $\frac{1}{2}$ în prezența unui mare număr de participanți ai tuturor straturilor sociale — având în mijlocul lor pe *dl Dr. Victor Munteanu prefectul județului Someș*. Răspunsurile la sf. liturghie au fost date de un mic cor improvizat de clerici și cantori. Imensa mulțime a participanților — pentru care biserica nouă era prea mică — o forma prezența credincioșilor mai multor sate: Pinticani, Buneșteni, Nimeni, Sigăuani, Jichișeni, Văleni, Șinteregani etc. Au luat parte și numeroși intelectuali Dejeni. La finea sfințirii bisericii și a sf. liturghii pontificale credincioșii abia ieșeau din biserică Când toată suflarea era afară în grădina bisericii: P. S. S. însoțit de cei 20 preoți concelebranți: *Revs. d. canonicul Dioniziu Vaida, claris. Dr. G. Bob, M. On. Dr. I. Șanta, I. Coste, I. Marga, P. Salvanu G. Martianu, I. Manu, D. Deac și G. Mânzat. On. I. Mureșan, A. Mureșan, E. Boca, L. Costea, V. Huza, A. Boldor, I. Radu, I. Pop, A. Georgiu și I. Șeplecan* — urcă tribuna din fața bisericii de unde împarte obișnuita hrană sufletească a predicii cu gesturi de părinte dojenitor și împăciuitori, de fii. Predica a fost un *intermezzo puternic* al ceremonialului de înălțătoare festivitate — caracterizată prin radiațiunea crezului unit-catolic. *Credința*, era subiectul propriu zis al predicii, explicată prin diferite pilde: aceea a văduvei din Sarepta Sidonului care găzduiește pe prorocul Ilie în patriarhala mizerie de bordei sărăcăcios; alui Elizeu, coborât la Neeman Sirianul „*puternicul zilelor de atunci*” etc. Cu citate din s. Scriptură — pline de puterea convingerii — arată, ce este darul ceresc al credinței: „*grația*” care spiritualizând omul îl ridică din mocirlele tuturor îndobitociților spre viața ideală mai aproape de Dumnezeu și de lumea spiritelor pure, unde omul ajunge „*prin binefacerea morții*” descarnatoare de sufletele corpurilor împătimate și păcătoșite prin căderea lui Adam — ușurând astfel trecerea la repaosul spiritual, vecinic fără dureri și lacrimi. Insistă asupra genuinității, postolatului și primatului pus în mâna pescarului Petru de pe lacul Genezaretului — în ținutul Chesareei. Aduce laudă credincioșilor rămași la datorita credinței prin învingerea ispitei cari, deși în număr mai mic, și-au zidit biserică — accentuând cuvinte clasice: „*Nu bisericile*”

zidesc credința, ci credința zidește biserici" (aluzie la promisiunile de tentații sufleștești) .. *Incerările niciodată să nu scază credința, nici făgădueli ademenitoare, chiar nici persecuțiile. fiindcă perseveranța în mijlocul ispitelor aduce mântuirea*: „*Fericiți cei persecutați pentru dreptate. Fericiți sunteți când vă vor ocări... pentru mine*” *Ispita nu este rea, ea este bună căci întărește credința*”. Recomandă rugăciuni pentru cei căzuți dela credință.

Nu permite spațiul hârtiei a-mă extirde în detaliu asupra predicii atât de înalțătoare și edificatoare. *A fost un „Ce” cristalin și vizibil în care ascultătorii au înțeles „credința” „apostolatul” și statornicia în crez.*

Dând înnoemnul iubirii de patrie și neam și relevând meritele neperitoare ale defunctului rege *Ferdinand I*, — urmează *requiemul* în amintirea de 2 ani o morții gloriosului rege întregitor de țară.

Praznicul sfinților cu variatele-i ceremonii a fost un prinos cu multe și mari primeniri sufletești.

La ora 1 și 1/2 P. S. S. face recepții în casa-parohială. Este primit în audiență dl. *Dr. Victor Munteanu* pref. județului, parohia II-a gr. cat., parohia ortodoxă, rom. cat., ref. „Congregația Mariană” dl. A. Urban dir. salinelor, dl. L. Florian secretar de plasă și preoțimea

La ora 3 p. m. s'a dat din partea parohiei prine un banchet în sala spațioasă a restaurantului Torozku. Toastează P. S. S. *Dr. Iuliu Hossu* dl. *Dr. Victor Munteanu* prefectul județului Someș M. On. dni protopopi *Marga* și *Costea* și dni preoți *Szakács* și *Cătălișanu*.

P. S. S. *Dr. Iuliu Hossu* în toastul ținut mulțumește pentru primirea calduroasă ce i s'a făcut din partea credincioșilor, a autorităților clericale și din partea administrației. Îndeosebi mulțumește dlui prefect pentru concursul dat la zidirea bisericii onorând cu prezența d-sale momentul sârbătoresc al sfințirii. Mai spune că: ..

„*Sărbătoarea de azi este din domeniul sufletesc; manifestarea în afară este biserica zidită — o realizare din domeniul nevăzut al Dumnezeuirii și al împărăției cerurilor „unde nu este mâncare și nici beutură ci dreptate și pace”... Biserica trăește în continuă realizare a împărăției sufletești în care legea fundamentală este legea iubirii; o moștenire lăsată Bisericii pe pragul înfricoșatelor suferinți în noaptea trădării din Ghetsemani... Împărăția sufletească este împărăția fără*

graniți în dragostea iubirii unirii sufletești. Pornind din citatul. „*nu este deosebire între Judeu și Elin ci în Hristos toți una suntem*”.. „pertangentem” paralelizează concadența principiilor D-zeești cu cele omenești de umanitarism și internaționalism. Rămâne adânc emoționat de solidaritatea conducătorilor comunei. Apoi ridică paharul în sănătatea Papei și'n sănătatea M. S. Regelui *Mihai I*. — „*revărsând cerul dreptatea bucuria și pacea peste noi toți iar peste El sănătate și putere ca să meargă pe urma înaintașilor săi glorioși*” (*ovațiuni entuziasmte în ropot de aplauze*).

Dl. *Dr. Victor Munteanu*, prefectul județului Someș își exprimă fericirea, putând sta lângă P. S. S. Episcopul *Hossu*.. *om cu adevărată ideologie spirituală bazată pe studii temeinice — care va schimba simțitor pestilențiala atmosferă de imoralitate ce bântuiește comuna.* Doarește „*ca munca de bărbat providențial — participator la marele act al unirii tuturor românilor, la vehementele lupte parlamentare.. — să aibă o totală refacere morală*”. Ridică paharul în sănătatea P. S. Sale dorind roade la munca apostolice. (Aplauze cu urări îndelungate).

Mult on dn. protopop Iacob Marga, elogiind pe dl. Prefect, vârbeste pentru organele administrative.

Dl. *preot ref. F. Sakács* pentru episcop și preoții săi.

Mult on. dn. protopop I. Costea, cu o indiferență familiară de catchet povătuitor reliefează dragostea ce trebuie să lege pe supus de superior și invers.

În fine dl. *preot al parohiei prime I. Cătălișanu* cuvântă pentru credincioșii atât prezenți cât și absenți, cari au contribuit cu obolul lor la zidirea bisericii.

P. S. S. *Dr. Iuliu Hossu* ridică masa și împărtășește — afabil — toți participanții banchetului de intime străngeri de mâni și de cuvinte ieșite din inima-i prim toare și deschisă. Apoi însoțit de preotul I. Cătălișanu face vizite în comună.

*

P. S. S. *Dr. Iuliu Hossu* cu autoritatea-i de părinte primitiv a deosebitului tact în conducerea eparhiei și dl. *Dr. V. Munteanu* prefectul județului cu popularitatea-i ireproșabilă datorită concursului ce-l dă tuturor: *dela opincă până la Vlădică*, — au dat banchetului un caracter intim și foarte familiar apropiind simțitor sufletele între supus și stăpân.

Rep.

BIBLIOTECA DIN GHERLA.

SERIA I. PENTRU INTELECTUALI.

- Nr. 1. *Apărarea Creștinismului prin Unirea Bisericilor*, studiu dogmatic, canonic, istoric, social, de actualitate, cu un Supliment: Porniri și mișcări de Unire cu Biserica Romei, din zilele noastre, mai ales la Români... 378 pagini, — format 8-0, prețul 140 Lei.
- Nr. 2. *Dumnezeu, Creatorul omii*, conferință filosofico-teologică, 62 pagini, prețul 15 Lei.

SERIA II. PENTRU POPOR.

- Nr. 1. *Adevărata Biserică a Domnului Nostru Isus Hristos*. Partea I. Ce este Biserica adevărată. Unitatea și vechimea ei. Cum s'au despărțit de Biserica Grecii și Protestanții. Ediția II. 108 pag., prețul 12 Lei.
- Nr. 2. *Datorințele creștinești ale bărbaților*. Barbatul Cap de familie, soț de căsătorie, părinte sau tata, 62 pagini, prețul 6 Lei.
- Nr. 3. *Învățătura creștinească pentru femei*. Să se ferească de păcatele limbii, să nu se mânie; să-și împlinească datorințele ca soții de căsătorie și ca mame. Ediția II. 48 pagini, prețul 6 Lei.
- Nr. 4. *Învățături pentru tinerii feciori*. Lupta împotriva diavolului, împotriva lumii, împotriva trupului. Cinstirea părinților, aducerea aminte de moarte, numărul păcatelor, 36 pagini, prețul 6 Lei.
- Nr. 5. *Învățături creștinești pentru fetele fecioare*. Curățenia — virtute înaltă. Vrajmașii curățeniei, lupta împotriva vrăjmașilor acestora, 40 pagini, prețul 6 Lei.
- Nr. 6. *Adevărata Biserică a Domnului Nostru Isus Hristos*. Partea II. Biserica adevărată trebuie să fie: Una, Sfântă, Catholică și Apostolică. Singură Biserica Romei celei vechi are toate aceste semne ale adevăratei Biserici. Bisericile ortodoxe, protestante și Pocăiții nu întrunesc semnele adevăratei Biserici.

SERIA III. PENTRU PREOȚII-PĂSTORI SUFLETEȘTI.

- Nr. 1. *Manual de Cateheze practice*, pentru învățământul Religiei în clasele I și II din școala primară. Vol. I. Lecții metodice (18 lecții) pentru trimestrul I al anului școlar, 176 pagini în 8-0, prețul 50 Lei.
- Nr. 2. *Manual de Cateheze practice etc.* Vol. II. pentru trimestrul II (27 lecții practice) 184 pagini, prețul 60 Lei.
- Nr. 3. *Manual de Cateheze practice etc.* Vol. III pentru trimestrul III (15 lecții practice) 120 pagini, prețul 40 Lei.

Toate aceste cărți și broșuri — publicate de canonicul Dr. VICTOR BOJOR, se pot comanda dela Librăria diecezană Gherla, județul Someș.

Cel ce comandă deodată toți numerii din toate trei seriile, trimițând cu mandat postal suma de **360 Lei**, va primi cărțile — scutite de porto postal.

La comande separate — de câteva exemplare, să se adaugă și porto postal, la broșurile mici — câte 2 Lei de exemplar, iar la cele mai mari câte 10 Lei.